

UITVINDING

KAART, KNOOP, KOMPAS EN ANDERE VAARZAKEN HEBBEN ZO HUN GESCHIEDENIS. MICHIEL VAN STRATEN KIJKT TERUG IN DE TIJD.

DE UITVINDING VAN DE BEAUFORTSCHAAL

Oorlog kan gek genoeg aan de voet staan van vredige uitvindingen. Zo is dat bijvoorbeeld het geval bij de Beaufortschaal. De zeevarende ruziemakers Frankrijk en Engeland ontwikkelden in vroeger eeuwen, naast nog meer ruzie, ook hun navigatie. Het benoemen van de windkracht maakte daar onderdeel van uit. Zeker voor de Britten, die acht keer zoveel schepen verloren als de Fransen in hun onderlinge vijandige ontmoetingen. Hoewel de naam van de schaal misschien anders doet vermoeden, is de Beaufortschaal een Ierse uitvinding, van Sir Francis Beaufort (1774). De admiraal baseerde zich bij het ontwikkelen van zijn schaal op eerder werk van anderen, waaronder de Nederlander Jan Noppen. Deze had, hoe Hollands, een molenwindschaal bedacht, die liep van 0 ('Molens kunnen niet malen') tot 16+ ('Als malen te gevaarlijk is'). Hieraan is al een beetje af te zien wat het bijzondere van de Beaufortschaal was. Deze uitte zich namelijk niet in natuurkundige krachten en snelheden, maar in de menselijke maat en de effecten op de omgeving. Windkracht 0 werd omschreven als 'Calm' en 'smoke rises vertically'. Enkele andere karakteristieke omschrijvingen zijn 'wind felt on face' (2B) en het mooie 'walking against wind is difficult' (7B). Deze kwamen uit de landomschrijvingen, maar de Beaufortschaal is aan boord geboren. De mooiste omschrijvingen komen dan ook vanaf het dek, met kreten als 'just efficiënt to give steerage way' (1B) tot 'that which no canvas can withstand' (12B).

De beroemde *Beagle*, met daarop Charles Darwin, was het eerste schip dat de Beaufortschaal in zijn logboek schreef